

Artykuł pochodzi z archiwalnych zasobów firmy EKO-KONSULT sp. z o.o. 80-557 Gdańsk,
ul. Narwicka 6.

Wszystkie prawa zastrzeżone.

Korzystanie za zgodą firmy EKO-KONSULT biuro@ekokonsult.pl

Kwartalnik „Problemy Ocen Środowiskowych” wydawany cyklicznie w latach 1998 – 2012, przez EKO-KONSULT był jedynym wydawnictwem w Polsce, poświęconym wyłącznie ocenom środowiskowym planowanych inwestycji oraz strategicznym ocenom oddziaływania na środowisko. Dla praktyków OOS, ale również dla osób początkujących może nadal stanowić wartościowe źródło wiedzy np. w zakresie prezentowanych case study i przeglądu stosowanych metodyk - w tym kontekście znaczna część artykułów zachowuje sporo aktualności.

Wojciech Jaworski

Czy Prawo Energetyczne „widzi” ochronę środowiska?

Już od ponad półtora roku, bo od 5 grudnia 1997 roku obowiązuje w Polsce ustawa – Prawo Energetyczne. Ta bardzo nowoczesna i kompleksowa regulacja dotycząca wszystkich segmentów naszej gospodarki odpowiedzialnych za zabezpieczenie potrzeb przemysłu i

każdego z obywateli w energię elektryczną, ciepło i paliwa, odgrywa dużą rolę w kształtowaniu sytuacji gospodarczej kraju i poszczególnych regionów.

Ale czy podejmowane w sektorze, który trzeba rozumieć jako wytwórców energii elektrycznej i ciepłej, przedsiębiorstwa przetwarzające paliwa, firmy odpowiedzialne za przesył energii elektrycznej, ciepłej wody, gazu oraz ropy naftowej i produktów przetworzonych – benzyn, oleju opałowego i napędowego, a także przedsiębiorstwa dystrybucyjne - działania mają swoje odniesienie do problemów ochrony środowiska? Odpowiedź jest tutaj pozytywna i świadczą o tym zawarte w ustawie zapisy.

Jednak, jak uczy doświadczenie, samo wpisanie do prawa prawideł lub intencji – nie daje jeszcze gwarancji na sukces. I na razie jest jeszcze zbyt mało doświadczeń, by uznać regulacje i procedury za pełne i kompleksowe. Jakkolwiek poszczególne przedsięwzięcia, szczególnie te nowe, są uzbrojone w wymagane prawem OCENY ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO, to istotniejsze obecnie wydają się analizy oceniające skutki np. programów zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na energię elektryczną, ciepło i paliwa w kraju lub regionie.

Dlaczego właśnie tak?

Bo energia, w różnych postaciach, będzie kształtować sytuację gospodarczą poszczególnych regionów. A lokalizację tych największych źródeł wytwórczych mamy zastaną. Można się oczywiście zastanawiać, dlaczego tak się w przeszłości stało. Odpowiedź nie jest jednak trudna, bo decydowało o tym sąsiedztwo źródeł paliwa (węgiel kamienny, węgiel brunatny), woda niezbędna do chłodzenia i technologii oraz wielkość lokalnych potrzeb, gdzie wielkie elektrociepłownie i ciepłownie pracują na potrzeby zabezpieczenia potrzeb aglomeracji miejsko-przemysłowych, miast i dużych zakładów przemysłowych.

Ale z drugiej strony, jako społeczności lokalne, jesteśmy niechętni lokalizacji dużych i nowych źródeł energii w sąsiedztwie naszego zamieszkiwania. Najlepszym tego przykładem mogą być protesty z pierwszej połowy lat 90., kiedy bardzo głośny był sprzeciw dla uruchomienia najnowocześniejszej i spełniającej wszystkie wymagania ekologiczne konwencjonalnej elektrowni w Opolu. A paradoksalnie, takie obiekty, wyposażane w instalacje ochronne i techniczne (palniki niskoemisyjne redukcji tlenków azotu, wysokosprawne elektrofiltry, instalacje odsiarczające), są także wyposażane w wysokie 150 – 300 metrowe kominy, które dodatkowo rozpraszając zanieczyszczenia, bardziej oddziałują w odległych regionach niż w bezpośrednim sąsiedztwie zakładu. Z drugiej strony – można

przewidzieć zdecydowany sprzeciw dla lokalizowania źródeł uciążliwych dla środowiska w obszarach o dużych walorach rekreacyjno–wypoczynkowych.

Często społeczności lokalne widzą tylko wysoki, obecnie na szczęście już nie dymiący komin, a nie chcą dostrzec przyczyn kiepskiej lokalnie jakości powietrza, wynikającej z lawinowo narastającej ilości samochodów, złej i niedostosowanej do potrzeb infrastruktury ulic, braku obwodnic, tras szybkiego ruchu i autostrad, a także niechęci do zamiany sposobu ogrzewania naszych mieszkań i zastąpienia używanych paliw stałych – gazem, energią elektryczną lub podłączeniem się do zcentralizowanych systemów ciepłowniczych. Łatwiej więc kontestować, protestować, krytykować niż samemu angażować się w działania także dla siebie.

I tu chyba dochodzimy do sedna sprawy. Trzeba zdawać sobie sprawę z wszechobecności obiektów związanych z dostarczaną nam energią elektryczną lub ciepłem. Tutaj nie ma magazynów, a produkt musi być w żądanej ilości, jakości i czasie dostarczony do konsumenta. Nie ma także możliwości prostej technicznie czy organizacyjnie zamiany „jednego na inne”. A nawet, gdy nie jest to zbyt trudne, to partykularne interesy i nieuwzględnianie w szerszy sposób niż poprzez pryzmat norm emisji pojedynczego obiektu, a nie szerszego kontekstu sytuacji np. w mieście doprowadziło na początku tej dekady do powstania dużej ilości lokalnych źródeł ciepła kosztem zmniejszenia sprawności większych systemów komunalnych. Tak się działo w czasie, gdy jeszcze nikt nie myślał o powstaniu lokalnych rynków energii i ciepła.

Po tych dywagacjach „o stanie aktualnym”, warto przypomnieć czytelnikom, a przede wszystkim administracji wszystkich szczebli i „biegłym” ekspertom, że obowiązujące regulacje prawne trzeba czytać i stosować komplementarnie. I nie ma tutaj jakże często wykorzystywanego hasła, że nie ma takich wymagań w prawie.

Obowiązujące reguły prawne można nazwać „regułą trójkąta”, gdyż dla ich pełnego zrozumienia i stosowania trzeba dobrze poznać trzy ustawy:

- o zagospodarowaniu przestrzennym,
- Prawo energetyczne,
- o ochronie i kształtowaniu środowiska.

Ustawa o zagospodarowaniu przestrzennym mówi (art.10), że do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego należy dołączyć prognozę skutków ustaleń planu na środowisko. Prawo energetyczne (art.16) nakazuje, by plany rozwoju przedsiębiorstw energetycznych, odpowiedzialnych za zaspokojenie obecnych i przyszłych potrzeb na

energię i paliwa, uwzględniały miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. A ustawa o ochronie i kształtowaniu środowiska oraz wydawane na jej podstawie akty wykonawcze – decydują o limitach emisji i warunkach oddziaływania.

Dlatego tak niezbędnym z punktu widzenia przedsiębiorstw sektora jest pilne wydanie rozporządzenia określającego zasady sporządzania ocen skutków planów zagospodarowania przestrzennego. Oprócz stworzenia zasad i określenia zawartości takiej oceny – chyba ważniejszym może okazać się stworzenie katalogu „typów terenu”, które powinny być opisane pod względem zawartej tam infrastruktury komunalno-bytowej i gospodarczej oraz wydzielenia takich obszarów, które powinny być bezwzględnie chronione nie tylko ze względu na zasoby przyrody, ale też ze względu na zamieszkujących tam ludzi.

A więc może po uzupełnieniu regulacji – doczekamy się, że każdy program rozwoju branży, sektora czy w ogóle gospodarki, da się opisać także zmianami parametrów ekologicznych i pozwoli na ocenę „zysków” stąd wynikających. Obecnie chyba właśnie energetyka jest najbliższa przyjęciu takich regulacji i ich szybkiego wypełnienia.

Dr inż. Wojciech Jaworski

Polskie Sieci Elektroenergetyczne S.A.

Biuro Rozwoju – Wydział Ochrony Środowiska i Prawno-Regulacyjny

ZAPISY W USTAWIE – PRAWO ENERGETYCZNE,
dotyczące ochrony środowiska i planowania przestrzennego.

Art.1.2. Celem ustawy jest tworzenie warunków do *zrównoważonego rozwoju kraju*,¹ zapewnienia bezpieczeństwa energetycznego, *oszczędnego i racjonalnego użytkowania paliw i energii*, rozwoju konkurencji, przeciwdziałania negatywnym skutkom naturalnych monopolii, uwzględniania wymogów ochrony środowiska, zobowiązań wynikających z umów międzynarodowych oraz ochrony interesów odbiorców i minimalizacji kosztów.

Art.3. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 16) bezpieczeństwo energetyczne - stan gospodarki umożliwiający pokrycie bieżącego i perspektywicznego zapotrzebowania odbiorców na paliwa i energię w sposób

technicznie i ekonomicznie uzasadniony, **przy zachowaniu wymagań ochrony środowiska,**

- 21) **odnawialne źródło energii** - źródło wykorzystujące w procesie przetwarzania nie zakumulowaną energię słoneczną w rozmaitych postaciach, w szczególności energię rzek, wiatru, biomasy, energię promieniowania słonecznego w bateriach słonecznych,

*

Art.9.4. Minister Gospodarki może, w drodze rozporządzenia, nałożyć na przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się obrotem energią elektryczną i ciepłem **obowiązek zakupu energii elektrycznej i ciepła ze źródeł niekonwencjonalnych, w tym odnawialnych,** oraz określić szczegółowy zakres tego obowiązku.

*

Art.15. Założenia polityki energetycznej państwa (*określanej na wniosek Ministra Gospodarki przez Radę Ministrów*), powinny być opracowane **zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju kraju** i określać w szczególności:

- 6) **działania w zakresie ochrony środowiska,**
- 7) **rozwój wykorzystania niekonwencjonalnych, w tym odnawialnych, źródeł energii,**
- 8) **politykę racjonalizacji użytkowania paliw i energii,** szczególnie przy uwzględnieniu promocji energooszczędnego budownictwa.

*

Art.16.1. Przedsiębiorstwa energetyczne zajmujące się przesyłaniem i dystrybucją paliw gazowych lub energii elektrycznej sporządzają dla obszaru swojego działania plany rozwoju w zakresie zaspokojenia obecnego i przyszłego zapotrzebowania na paliwa gazowe lub energię elektryczną, **uwzględniając miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego.**²

Art.16.2. Plany, o których mowa w ust. 1 obejmują w szczególności:

- 2) przedsięwzięcia w zakresie modernizacji, rozbudowy albo budowy sieci oraz ewentualnych nowych źródeł paliw gazowych lub energii elektrycznej, **w tym również źródeł niekonwencjonalnych,**
- 3) przedsięwzięcia **racjonalizujące zużycie paliw i energii u odbiorców.**

*

Art.19.1. Zarząd gminy opracowuje projekt założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe, zwany dalej „projektem założeń”.

Art.19.3. Projekt założeń powinien określać:

- 2) **przedsięwzięcia racjonalizujące użytkowanie ciepła, energii elektrycznej i paliw gazowych,**

- 3) możliwości *wykorzystania istniejących nadwyżek i lokalnych zasobów paliw i energii, z uwzględnieniem skojarzonego wytwarzania ciepła i energii elektrycznej oraz zagospodarowania ciepła odpadowego z instalacji przemysłowych.*

*

Art.37.1. Koncesja³ powinna określać:

- 6) **zabezpieczenie ochrony środowiska w trakcie oraz po zaprzestaniu⁴ koncesjonowanej działalności.**

*

Art.38. Udzielenie koncesji może być uzależnione od złożenia przez wnioskodawcę zabezpieczenia majątkowego w celu zaspokojenia roszczeń osób trzecich, mogących powstać wskutek niewłaściwego prowadzenia działalności objętej koncesją, w tym szkód w środowisku.

*

Art.45.1. Taryfy dla paliw gazowych, energii elektrycznej i ciepła, powinny zawierać:

- 1) pokrycie uzasadnionych kosztów działalności przedsiębiorstw energetycznych w zakresie:
1. kosztów modernizacji, rozwoju i ochrony środowiska.

Art.45.2. Taryfy dla paliw gazowych, energii elektrycznej i ciepła mogą uwzględniać koszty współfinansowania przez przedsiębiorstwa *energetyczne przedsięwzięć i usług zmierzających do zmniejszenia zużycia paliw i energii u odbiorców, stanowiących ekonomiczne uzasadnienie uniknięcia budowy nowych źródeł energii i sieci.*

Art.45.3. Taryfy dla paliw gazowych, energii elektrycznej i ciepła mogą uwzględniać koszty współfinansowania przez przedsiębiorstwa energetyczne *przedsięwzięć związanych z rozwojem energetyki niekonwencjonalnej.*

*

Art.51. Projektowanie, produkcja, import, budowa oraz eksploatacja urządzeń, instalacji i sieci powinny zapewniać racjonalne i oszczędne zużycie paliw lub energii przy zachowaniu:

- 2) bezpieczeństwa obsługi i otoczenia *po spełnieniu wymagań ochrony środowiska,*

*

Art.55. Minister Gospodarki może określić, w drodze rozporządzenia, obligatoryjne wymagania dotyczące *jakości paliw* oraz sposób kontroli spełniania tych wymagań.⁵

---

¹ Artykuł 5 Konstytucji RP stanowi: *Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju.*

² Artykuł 10, ust.2 *Ustawy o zagospodarowaniu przestrzennym* nakazuje, by *do miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dołączyć prognozę skutków wpływu ustaleń planu na środowisko.*

³ Koncesji udziela w zakresie produkcji energii elektrycznej Prezes Urzędu Regulacji Energetyki, a w przypadku ciepła - wojewoda.

⁴ Taki zapis jest nowością w prawie i jest dalej idącym rozwiązaniem prawnym, niż zapisy obowiązującej *Ustawy o ochronie i kształtowaniu środowiska*

---

⁵ W tych sprawach , w Ustawie o ochronie i kształtowaniu środowiska, są także zawarte uregulowania:

art.31a. Wojewoda może, w drodze rozporządzenia, w celu ograniczenia zagrożenia zdrowia lub życia ludzi, zapobieżenia zniszczeniu środowiska lub zabytków, określić dla terenu województwa lub jego części jakość albo rodzaje paliw dopuszczonych do stosowania przez jednostki organizacyjne (*zwolnione z obowiązku posiadania decyzji o ilości i rodzaju zanieczyszczeń, dopuszczonych do wprowadzania*) oraz przez osoby fizyczne, a także sposób realizacji i kontroli tego obowiązku.

art.79.2. Minister gospodarki w porozumieniu z ministrem (*właściwym do spraw*) ochrony środowiska, zasobów naturalnych i leśnictwa w drodze rozporządzenia może określić szczegółowe wymagania, jakim powinny odpowiadać, ze względu na potrzebę ochrony zdrowia ludzi i środowiska, paliwa...